

SOPIMUS KUNNAN/KAUPUNGIN YHTEISTYÖSTÄ VARAUTUMISESSA HÄIRIÖ- JA POIKKEUSOLOIHIN

1. OSAPUOLET	
Etelä-Savon hyvinvointialue Y-tunnus:3221315–8 Osoite: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli Jäljempänä: hyvinvointialue	xxx kunta/kaupunki Y-tunnus: Osoite: Jäljempänä:
2. SOPIMUKSEN TARKOITUS	
Tällä sopimuksella hyvinvointialue ja (kunta/kaupunki nimi) sopivat pelastuslain (379/2011) 65 §:n perusteella yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa ja valmiuslain (1552/2011) 120 §:n perusteella pelastustoimen ja väestönsuojelun erityisjärjestelyistä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 50 §:n 4 mom. ja VN:n asetuksen 308/2023 valmiussuunnittelun yhteensovittamisesta hyvinvointialueella.	
3. YHTEISTOIMINTA JA MENETTELYTAVAT	
Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyön menettelytavat kuvataan erillisessä asiakirjassa. (Liite 1.)	
4. SOPIMUKSEN VOIMASSAOLO JA PÄÄTTYMINEN	
Tämä sopimus tulee voimaan x.x.2023 ja on voimassa valtuustokauden ajan. Sopimus tulee uusia vähintään hyvinvointialueen valtuustokausittain. Sopimus päättyy, mikäli sopimusosapuolena oleva (kunta/kaupunki nimi) siirtyy hallinnollisesti toisen hyvinvointialueen pelastuslaitoksen toimialueeseen tai kunta lakkaa olemasta jollakin kuntajakolain (1698/2009) 3 § määrittelemällä tavalla. Sopimus voidaan purkaa sopimusosapuolen aloitteesta, molempien sopimusosapuolien yhteisellä päätöksellä.	
5. VASTUUNRAJOITUS	
Tämä sopimus rajoittuu hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyöhön varautumisessa. Sopimuksella ei voida siirtää kunnan/kaupungin tai hyvinvointialueen vastuulla olevia varautumisen, valmiussuunnittelun tai väestönsuojelun tehtäviä kunnalle/kaupungille tai hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue ja kunta eivät takaa, että kaikkia liitteessä 1. esitettyjä palveluita kyetään toteuttamaan laajoissa häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa.	

6. PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUKSET	
Päiväys Etelä-Savon hyvinvointialue _____	Päiväys (kunta/kaupunki) _____
Santeri Seppälä hyvinvointialuejohtaja	Nimenselvennys, titteli

Tätä sopimusta on tehty kaksi saman sisältöistä kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle.

LIITTEET

Liite 1. Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistoiminasta väestönsuojeluun varautumisessa

Liite 2. Etelä-Savon hyvinvointialueen henkilötietojen käsittelyn ehdot

Liite 3. Väestönsuojelumuodostelmat ja häiriötilannekeskukset

(salassa pidettävä, julkisuuslaki 24.1 § kohta 8)

LIITE 1. HYVINVOINTIALUEEN JA KUNNAN YHTEISTOIMINASTA VÄESTÖNSUOJELUUN VARAUTUMISESSA

VARAUTUMISEN KESKEISET TOIMINNOT	
TOIMINTO	KUVAUS
Hälytysjärjestelmä	Etelä-Savon hyvinvointialueen käyttämää hälytysjärjestelmää käytetään erinäisissä onnettomuustilanteissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa kuntien johtoryhmien hälyttämiseen. Pelastustoimi ylläpitää kunnilta saatujen tietojen perusteella johtoryhmien hälytyslistaa ja testaa yhteyksien toiminnan esim. kaksi kertaa vuodessa.
Tilannekeskushälytykset	Hyvinvointialue/pelastustoimi käyttää tilannekeskushälytyksiä erinäisissä onnettomuustilanteissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa yksittäisten organisaatioiden ja toimijoiden hälyttämiseen. Hälyttämisessä käytetään hyvinvointialueen käyttämää hälytysjärjestelmää. Pelastustoimi ylläpitää yhteistyötoimijoiden kanssa ajantasaisista tiedoista hälytettävistä tahoista ja yhteistyön rajapinnoista.
Tilannekuvapalvelu	Hyvinvointialueen tilanne- ja johtokeskus ylläpitää eri häiriötilanteissa ajantasaisia tilannekuvaa kuntien suuntaa erikseen sovittavassa videoneuvottelupalvelussa
Koulutukset	Hyvinvointialue järjestää sopimuksen mukaan kunnille koulutusta valmiussuunnittelun asioista. Koulutusten teemat vaihtelevat vuosittain mm. viestintä, huoltovarmuus, väestönsuojelu, evakuoinnit, viranomaisyhteistoiminta, ym.
Kuntien valmiuden yhteyshenkilöt	Osana kuntien valmiussuunnittelun tukemista kunnat ovat nimenneet yhden valmiussuunnittelun yhteyshenkilön ja hänelle varahenkilön, joka toimii linkkinä hyvinvointialueen ja kunnan välillä. Yhteyshenkilöiden avulla varmistetaan ajantasaisen tiedon kulku hyvinvointialueen ja kuntien välillä. Kuntien valmiuden yhteyshenkilöille järjestetään vuosittain 1–2 neuvottelutilaisuutta, jossa käydään läpi valmiussuunnittelun ajankohtaisia asioita sekä vuoden koulutusteemaan liittyviä esityksiä.
Hyvinvointialueen yhteyshenkilötoiminta	Hyvinvointialue on nimennyt jokaiseen kuntaan vastuullisen yhteyshenkilön. Hyvinvointialueen yhteyshenkilön tehtävänä on onnettomuustilanteissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa toimia hyvinvointialueen

	edustajana kunnan johtoryhmässä sekä toimia viestin ja tilannekuvan välittäjänä hyvinvointialueen ja kunnan johdon välillä.
Valmius- ja evakuointisuunnitelmapohjat	Hyvinvointialueen pelastustoimi on tuottanut kunnille yhteiset valmius- ja evakuointisuunnitelmien pohjat kuntien valmiussuunnittelun yhteensovittamiseksi. Pelastustoimi tuottaa suunnitelmien yleis- ja asiantuntijaosuudet. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevissa valmiussuunnitelmissaan otetaan huomioon niiden yhteensopivuus alueensa kuntien kanssa.
Kunnan häiriötilannekeskus	Häiriötilannekeskus toimintamallin suunnittelu, käyttöönottamisen tukeminen ja yhteensovittaminen yhteistyössä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Hyvinvointialue vastaa häiriötilannekeskuksen toimintaa tukevien pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystalveluiden lakisääteisten tehtävien toteutumisesta.
Yleinen neuvonta	Pelastustoimen valmiussuunnittelun- ja onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstöstä on nimetty henkilöitä kuntien yleisen tukemisen yhteyshenkilöiksi. Yleisellä tukemisella hyvinvointialue vastaa valmiussuunnitteluun liittyviin kuntien ja sen asukkaiden kysymyksiin koskien mm. väestönsuojia, valmius- ja pelastussuunnitelmia, väestön varoittamista, omatoimista varautumista ja väestönsuojelua.
Viranomaisyhteistyön edistäminen	Pelastustoimi toimii väestönsuojelua koskevissa asioissa yhdyslinkkinä kuntien ja viranomaisten välillä sekä luo yhteyksiä kuntien johdon ja viranomaisorganisaatioiden välille. Yhteistyön edistämällä kehitetään kuntien ja viranomaisten tuntemusta eri toimijoiden tehtävistä sekä vastuista ja syvennetään organisaatioiden välistä yhteistyötä. Etelä-Savon valmiusjohtoryhmä ja -foorumi on osa Etelä-Savon hyvinvointialueen kokonaisturvallisuutta ja kuntien yhteistoimintaa tilannekuvan ja tiedonvaihdon jakamisen muodossa ja valmiussuunnittelun yhteensovittamisessa.
Harjoitukset	Hyvinvointialue suunnittelee ja toteuttaa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyviä harjoituksia kunnille sopimuksen mukaan, josta sovitaan kuntien kanssa yhteistyössä.

	Hyvinvointialue edistää myös kuntien osallisuutta valtakunnallisissa sekä alueellisissa harjoituksissa (mm. valmius- ja paikallispuolustusharjoitukset).
Pelastustoimi johtaa pelastustoimintaa ja siihen varautumista	<p>Pelastustoimella on vastuu pelastustoiminnan johtamisesta (Pelastuslaki 34 §), pelastustoiminnan suunnittelusta (Pelastuslaki 46 §) sekä väestösuojelusuunnitelmien laatimisen johtamisesta sekä niiden yhteensovittamisesta (Pelastuslaki 65 §). Hyvinvointialueen pelastusviranomaisen tai sisäministeriön pelastusviranomaisen voi toimeenpanna suojaväistön (Pelastuslaki 36 §).</p> <p>Suojaväistöllä tarkoitetaan ihmisten ja omaisuuden kiireellistä evakointia, joka tapahtuu pelastusviranomaisen määräyksestä tulipalon tai muun onnettomuuden tai niiden välittömän uhan vuoksi. Suojaväistö toteutetaan normaalioloissa pelastuslain mukaisin toimivaltuuksin.</p>
Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion viranomaiset osallistuvat pelastustoiminnan suunnitteluun ja tukemiseen tehtäväalueensa ja keskinäisen työnjakonsa mukaisesti	<p>Kunnan viranomaiset ovat muiden viranomaisten ohella velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuustilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti (Pelastuslaki 46 §). Valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, hyvinvointialueen sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaava virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Pelastuslaki määrää kunnille vastuita myös sammutusveden osalta (Pelastuslaki 30 §) sekä öljyvahinkojen jälkitorjunnan osalta (Pelastuslaki 111 a §). Varautumistehtäviin liittyvän rekisterin pitämisestä määrätään pelastuslain 92 §:ssä.</p>
Yhteistoiminta väestösuojeluun varautumisessa	<p>Pelastuslain 65 §:n mukaisesti valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestösuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista. Kukin viranomaisen huolehtii väestösuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.</p> <p>Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestösuojelutehtävien</p>

	<p>edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.</p> <p>Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa. Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset väestönsuojeluun käytettävissä olevista voimavaroista.</p> <p>Valtioneuvosto voi antaa tarkempia määräyksiä yhteistyöstä ja suunnitelmista väestönsuojeluun varautumisessa.</p> <p>Valmiuslain 120 §:n mukaisesti poikkeusoloissa väestön suojaamiseksi ja väestönsuojelun johtamisen tehostamiseksi pelastustoimen viranomaiset, hyvinvointialueet ja kunnat perustavat johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumuodostelmia.</p>
<p>Valmiuslaissa määrätään omaisuuden luovuttamisvelvollisuudesta mm. majoitustarpeisiin sekä toimivaltuuksista</p>	<p>Pelastusviranomainen voi valmiuslain 119 §:n mukaisesti päätöksellään velvoittaa maa- tai vesialueen omistajan tai haltijan luovuttamaan kiinteistönsä rakennuksineen ja muine huone- ja varastotiloineen pelastusviranomaisen hallintaan.</p> <p>Kunta voi valmiuslain 121 §:n mukaisesti päätöksellään velvoittaa yksityisen henkilön, yrityksen, yhteisön tai laitoksen luovuttamaan siirretyn väestön majoituksen, muonituksen ja muun huollon kannalta välttämätöntä omaisuutta sekä huonetiloja siirretyn väestön tilapäistä majoittamista varten.</p> <p>Maahanmuuttovirasto voi vastaanottopalvelujen järjestämistä varten tarvittavien tilojen riittävyden varmistamiseksi poikkeusoloissa päätöksellään velvoittaa rakennuksen tai huoneiston omistajan tai haltijan luovuttamaan vähintään 30 henkilön yhteismajoittamiseen soveltuvan rakennuksen tai huoneiston Maahanmuuttoviraston käyttöön.</p> <p>Valtioneuvoston asetuksella säädetään, missä kunnissa toimivaltuutta voidaan käyttää. (Valmiuslaki 122 b §). Asuntokannan säännöstelystä on todettu valmiuslain 51 §:ssä, että kunta, jonka alueella asuntokannan käyttöä säännöstellään 52-53 §:n</p>

	<p>mukaisesti, antaa mainitut toimenpiteet jonkin toimielimensä tehtäväksi tai asettaa erityisen toimielimen huolehtimaan niistä (asuntokannan säännöstelyviranomaisen).</p> <p>Evakuoitujen majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn väestön tilapäisestä majoittamisesta sekä muista mahdollisista kiireellisistä sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteistä kuuluu hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisille.</p> <p>Kunnan vastuulle kuuluu majoitustoimintaa tukevat tilajärjestelyt sekä tiloihin liittyvät tukipalvelut kuten vesi-, sähkö-, lämpö- ja jätehuolto sekä ulkoalueiden kunnossapito. On myös huomioitava, että kunnilla on vastuu palveluiden järjestämisestä (esim. perusopetus) riippuen oleskeluajan pituudesta ja tilanteesta.</p>
<p>Kiireellisestä sosiaali- ja terveydenhuollosta ja tilapäisestä majoittamisesta huolehtivat sosiaali- ja terveystoimikunnat</p>	<p>Kiireellinen sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä kaikille hyvinvointialueilla oleskeleville (Terveydenhuoltolaki 50 §, Erikoissairaanhoidonlaki 3 §, Sosiaalihuoltolaki 12 §).</p> <p>Jokaisella hyvinvointialueella oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut siten, ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon vaarannu. Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa henkilöllä on oikeus saada riittävät sosiaalihuollon palvelut siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella henkilöllä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta, ellei muualla laissa toisin säädetä (Sosiaalihuoltolaki 12 §).</p> <p>Tilapäistä asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista, kiireellistä apua (Sosiaalihuoltolaki 21 §). Sosiaali- ja terveystoimikunnat ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevista sääöksistä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta (Pelastuslaki 46 § 1. mom. 5 kohta). Sosiaali- ja terveystoimikunnat ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevista sääöksistä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista sekä poikkeusoloissa valmiuslain 121 §:n nojalla siirretyn väestön majoituksesta, muonituksesta ja muusta huollosta ja siirretyn</p>

	<p>väestön tilapäisestä majoittamisesta (Pelastuslaki 65 §, 4. mom. 2 kohta).</p>
<p>Vastaanotosta ja varautumisesta laajamittaiseen maahantuloon vastaa Maahanmuuttovirasto</p>	<p>Vastaanoton ja auttamisjärjestelmän käytännön toiminnan ohjaus, suunnittelu ja valvonta kuuluvat Maahanmuuttovirastolle (Vastaanottolaki 8 §).</p> <p>Maahanmuuttovirasto vastaa valtion vastaanotto- ja järjestelykeskusten ylläpidosta ja päättää niiden perustamisesta, lakkauttamisesta ja toimipaikoista (Vastaanottolaki 9 §).</p> <p>Maahanmuuttovirasto sopii kunnan, kuntayhtymän, muun julkisoikeudellisen yhteisön taikka yksityisen yhteisön tai säätiön kanssa vastaanotto- tai järjestelykeskuksen perustamisesta, lakkauttamisesta ja toimipaikasta (Vastaanottolaki 10 §).</p> <p>Jos Suomeen tulee niin suuri määrä ulkomaalaislain 109 tai 133 §:ssä tarkoitettuja ulkomaalaisia, että heitä ei voida sijoittaa vastaanottokeskuksiin tai että maahantulon edellytysten selvittäminen ja maahanmuuttajien rekisteröinti tavallisessa menettelyssä ei ole mahdollista, vastaanottopalvelut järjestää järjestelykeskus. Majoitus järjestelykeskuksessa on tarkoitettu lyhytaikaiseksi. Majoittuvalle annetaan hyödykkeitä välttämätöntä toimeentuloa varten (Vastaanottolaki 12 §)</p> <p>Maahanmuuttovirasto vastaa varautumisesta kansainvälistä suojelua hakevien tai tilapäistä suojelua saavien vastaanoton järjestämiseen laajamittaisen maahantulon tilanteessa. Maahanmuuttovirasto laatii valtakunnallisen valmiussuunnitelman laajamittaisen maahantulon varalta sekä ohjaa muiden viranomaisten ja toimijoiden varautumista vastaanoton järjestämiseen. (Vastaanottolaki 12 §)</p> <p>Maahanmuuttovirasto toteuttaa 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviään sekä muita tarvittavia toimenpiteitä yhteistyössä muiden viranomaisten ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tahojen kanssa (Vastaanottolaki 12 §).</p>
<p>Korvaukset</p>	<p>Pelastuslaitos suorittaa käyttöön otetusta omaisuudesta täyden korvauksen sekä korvaa käyttöön otetulle omaisuudelle aiheutuneen vahingon (Pelastuslaki 36 §). Omistus- tai käyttöoikeuden siirrosta aiheutuneista vahingonkorvauksista on säädetty valmiuslain 128 §:ssä.</p>

	<p>Korvaus perustuu aiheutuneeseen vahinkoon. Varautumisen aiheuttamista kustannuksista ei ole määrätty erikseen lakisääteisiä korvauksia.</p>
<p>Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyö</p>	<p>Hyvinvointialueen ja kunnan on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta. (Hyvinvointialuelaki 14 §).</p> <p>Neuvotteluissa on tarpeellista sopia myös pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun liittyvien lakisääteisten varautumisvelvollisuuksien käytännön toteuttamisesta.</p>
<p>Väestönsuojelumuodostelmat ja häiriötilannekeskukset</p>	<p>Väestönsuojelusuunnitelmat laaditaan pelastustoimen johdolla ja yhdessä eri toimijoiden kesken. Keskeisen väestönsuojelumuodostelman muodostavat kuntakohtaiset häiriötilannekeskukset (Liite 3, salassa pidettävä, julkisuuslaki 24.1 kohta 8)</p>